

innovation in the communications transfer knowledge-intensive business]. *Innovatsii*, no. 3 (2001): 24-32.

Tkachenko, M. O. "Protse upravlinnia protsesamy innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidpriemstva" [The process of management of innovative development of the industrial enterprise]. In *Doslidzhennia ta optymizatsiia ekonomichnykh protsesiv*, 188-199. Kharkiv: Tsyfrova drukarnia № 1, 2012.

Tviss, B. *Upravlenie nauchno-tehnicheskimi novovvedeniami* [Management of scientific and technical innovations]. Moscow: Ekonomika, 1989.

Tugan-Baranovskiy, M. I. "Periodicheskie promyshlennye krizisy" [Periodic industrial crises]. In *Izbrannoe*, 312-316. Moscow, 1997.

Ustinov, V. A. *Upravlenie nauchno-tehnicheskim progressom na predpriatii* [Management of scientific and technical progress in the enterprise]. Moscow: GAU im. S. Ordzhonikidze, 1991.

Vasylenko, V. O., and Shmatko, V. H. *Innovatsiinyi menedzhment* [Innovation Management]. Kyiv: TsUL; Feniks, 2003.

УДК [330.332+330.341.1]»71»(477)

МЕХАНІЗМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

© 2014 БОНДАР-ПІДГУРСЬКА О. В.

УДК [330.332+330.341.1]»71»(477)

Бондар-Підгурська О. В. Механізми гармонізації національних інтересів у контексті інноваційного соціально орієнтованого розвитку промисловості України

Метою статті є розробка ефективних механізмів гармонізації національних інтересів у контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку промисловості України на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних праць. У статті проаналізовано систему формування та реалізації життєво важливих інтересів та основні проблеми національної безпеки. Обґрунтовано актуальність розгляду інноваційної спрямованості промисловості як умови сталого розвитку, основу соціальної спрямованості та гарантії економічної безпеки держави. Запропоновано реалізацію інтересів особистості, суспільства і держави розглядати як систему корпоративного управління через основних її учасників і механізми їх взаємодії. Одним із таких механізмів взаємодії, або «механізмом гармонізації інтересів», є сенс вважати трансферт технологій промисловості, де соціум як потенційний носій інтелектуальної власності через реалізацію власних інтересів забезпечує сталий розвиток держави та суспільства, задовольняючи їхні інтереси, і стає, одночасно, стрижнем моделі інноваційного саморозвитку. Розроблено блок-схему сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України, в основу якої покладено інформаційну та духовну безпеку як першопричину, а трансферт технологій промисловості – як перспективний механізм гармонізації інтересів між соціумом, суспільством і державою, що покликане сприяти сталому існуванню держави, благополуччю та стабільності нації.

Ключові слова: національні інтереси, механізми, гармонізація, промисловість, трансферт технологій, інноваційна модель розвитку, економічна безпека.

Рис.: 3. **Бібл.:** 24.

Бондар-Підгурська Оксана Василівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: ksyucha101@yandex.ua

УДК [330.332+330.341.1]»71»(477)

Бондарь-Подгурская О. В. Механизмы гармонизации национальных интересов в контексте инновационного социально ориентированного развития промышленности Украины

Целью статьи является разработка эффективных механизмов гармонизации национальных интересов в контексте устойчивого инновационного социально ориентированного развития промышленности Украины на основе исследования трудов отечественных и зарубежных ученых. В статье проанализирована система формирования и реализации жизненно важных интересов, а также основные проблемы национальной безопасности. Обоснована актуальность рассмотрения инновационной направленности промышленности как условия устойчивого развития, основы социальной стабильности и гарантии экономической безопасности государства. Предложено реализацию интересов личности, общества и государства рассматривать как систему корпоративного управления через основных ее участников и механизмы их взаимодействия. Одним из таких механизмов взаимодействия, или «механизмом гармонизации интересов», рекомендовано считать трансферт технологий промышленности, где социум как потенциальный носитель интеллектуальной собственности через реализацию собственных интересов обеспечивает устойчивое развитие государства и общества, удовлетворяя их интересы, и становится одновременно стержнем модели инновационного саморазвития. Разработана блок-схема устойчивого инновационного социально ориентированного развития экономики Украины, в основу которой положена информационная и духовная безопасность как перво-причина, а трансферт технологий промышленности – как перспективный механизм гармонизации интересов между социумом, обществом и государством, что призвано способствовать устойчивому существованию государства, благополучию и стабильности нации.

Ключевые слова: национальные интересы, механизмы, гармонизация, промышленность, трансферт технологий, инновационная модель развития, экономическая безопасность.

Рис.: 3. **Библ.:** 24.

Бондарь-Подгурская Оксана Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, бизнес-администрирования и внешнеэкономической деятельности, Полтавский университет экономики и торговли (ул. Ковалю, 3, Полтава, 36014, Украина)

E-mail: ksyucha101@yandex.ru

UDC [330.332+330.341.1]»71»(477)

Bondar-Podhurskaya Oksana V. Mechanisms of Harmonization of National Interests in the Context of Innovative and Socially Oriented Industry Development in Ukraine

The paper aims to develop effective mechanisms to harmonize national interests in the context of sustainable innovation oriented industry development in Ukraine on the basis of research works of domestic and foreign scholars. The article analyzes the formation and implementation of the system of vital interests, as well as major issues of national security. The urgency of considering the industry as an innovative orientation for sustainable development, the foundations of social stability and economic security guarantees were grounded. The realization of interests of individuals, society and the state as a system of corporate governance through its main actors and the mechanisms of their interaction was proposed. One of these mechanisms of interaction, or a "mechanism of harmonization of interests", is recommended to consider the transfer of technology within the industry, where society as a potential carrier of intellectual property through the implementation of self-interest ensures sustainable development of the state and society to meet their interests and at the same time becomes the core model of innovative self-development. A flowchart of sustainable and innovative people-centered development of Ukraine's economy was developed, which is based on information and spiritual security as the primary cause, and transfer of technology within an industry as a promising mechanism for harmonization of interests between the society, the society and the state, which is intended to contribute to the sustainable existence of the state, welfare and stability of the nation.

Key words: national interests, mechanisms, harmonization, industry, technology transfer, innovative model of development, economic security.

Pic.: 3. **Bibl.:** 24.

Bondar-Podhurskaya Oksana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Business Administration and Foreign Economic Affairs, Poltava University of Economics and Trade (vul. Kovalya, 3, Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: ksyucha101@yandex.ru

Всесвітньо відомий фахівець з управління інноваціями Борис Санто наголошує: «Провідні підприємства і країни світу у своєму прагненні домогтися технологічної переваги переслідують мету не тільки досягти підвищення продуктивності та конкурентоспроможності на світовому ринку, а й забезпечити основи свого довгострокового економічного розвитку. Рушійну силу економічного зростання вони бачать у використанні та вдосконаленні передових технологій, в інновації. Теза про те, що промисловість і уряд повинні в цьому тісно співпрацювати, згуртовані спільною інноваційною політикою в стратегічний союз нового типу, служить орієнтиром для всіх учасників цього процесу» [1].

Крім того, «...в постіндустріальну епоху, двигунами економічного зростання стали інформаційні технології, біотехнології та послуги з високою доданою вартістю. Але соціальна структура суспільства, у тому числі й показники соціальної нерівності, можливості формування середнього класу, визначаються, головним чином, діяльністю традиційного виробництва. У відсутність розвиненої виробничої сфери суспільство прагне до різкого розшарування на бідних і багатих, а також соціальної напруженості [2].

Саме тому «можливість країни бути на висоті технологічних нововведень визначає конкурентоспроможність її економіки у світі, служить основою економічної і політичної незалежності, забезпечує високі соціальні стандарти», – запевняє Юрій Капіца [3].

Отже, виокремлюється стійка взаємозалежність та обумовленість союзу промисловості та уряду з ефективною інноваційною політикою, що має стати запорукою та умовою сталого соціально орієнтованого розвитку економіки України, а також сприяти забезпеченню ефективної реалізації її національних інтересів [4] – життєво важливих матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей народу як носія суверенітету та єдиного джерела влади, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет країни та її прогресивний розвиток. Проблеми політики, економіки, охорони навколишнього середовища, військової безпеки та інші сприймаються більшістю цивілізованих країн світу, міждержавних і громадських організацій через призму забезпечення саме їх національних інтересів, причиною чого стали зростаюча кількість різноманітного характеру викликів і загроз національним інтересам держави, тобто наявних і потенційно можливих явищ та чинників, які створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам. Це актуалізує питання національної безпеки будь-якої країни, позиціонує розвиток промисловості України як гарант соціальної стабільності та рівня реалізації національних інтересів, а також зв'язуючу ланку між усіма видами безпек у системі національної безпеки. Таким чином, «даний стан справ змушує заново оцінити рівень і вплив загроз життєво важливим інтересам України, визначитися у стратегічних пріоритетах політики національної безпеки та напрямках удосконалення механізмів їх реалізації» [5, с. 4].

Окремі аспекти реалізації національних інтересів у контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку висвітлювалися в працях багатьох дослідників, зокрема І. Бережної [16], О. Бодрука [10], О. Вовк [8], В. Гейця [15], О. Литвиненка [5], Е. Михуринської [16], Ю. Капіци [3], П. Никитенка [18], М. Пендюри [7], Б. Санто [1], В. Соловійова [2], В. Радецького [6], І. Федорова [12] та інших. Разом з тим, залишилися недостатньо висвітленими

перспективні механізми гармонізації національних інтересів у контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку промисловості України.

Отже, мета статті полягає в аналізі вітчизняних і зарубіжних досліджень і розробленні ефективних механізмів гармонізації національних інтересів у контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку промисловості України.

На шляху до сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України виникає безліч протиріч і загроз, які обумовлюють специфічні особливості її життєдіяльності і знижують рівень національної безпеки. Сталий розвиток у контексті національної безпеки розглядається більшістю авторів з позиції задоволення життєво важливих інтересів соціуму, суспільства, держави. Саме тому під національною безпекою розуміють стан реалізації життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави в різних сферах їх життєдіяльності в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх загроз [6; 7], тобто дій, явищ і процесів (або їх сукупність), які перешкоджають реалізації життєво важливих інтересів (ЖВІ) особистості, суспільства, держави.

Процес забезпечення національної безпеки включає:

1) визначення життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави; 2) виявлення факторів, що створюють загрозу національній безпеці; 3) формування системи протидії негативним факторам і виникаючим загрозам, а також передбачає дію державних органів, організацій, у т. ч. суспільних об'єднань, окремих громадян щодо захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави.

Базову категорію національної безпеки – стан життєво важливих інтересів визначають як сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливості прогресивного розвитку особистості, суспільства і держави [7]. Головним критерієм, згідно з яким інтереси можуть бути віднесені до життєво важливих, є їх відповідність умовам існування і можливостям прогресивного розвитку об'єктів безпеки. Без реалізації життєво важливих інтересів неможливо забезпечити стабільний стан держави і суспільства, а також достойний розвиток країни як незалежного вільного суб'єкта міжнародних відносин. Разом з тим, поняття «інтереси» є складовою тріади: цінності, цілі, потреби (рис. 1). Оскільки в загальнотеоретичному розумінні інтерес – це причина дій індивіду, соціальних суб'єктів, яка визначає їхню поведінку і продовжує безпосередньо мотивами, помислами, ідеями індивідів, то з позиції юридичної [8] та, на думку автора статті, й економічної, інтерес розглядається як «самостійний об'єкт правовідносин, реалізація якого задовольняється чи блокується юридичними актами», є сенс говорити про реалізацію національних інтересів і захист національних цінностей.

Система цінностей повинна містити в собі потенціал розвитку, тобто включати переконання та установки, які б забезпечили морально-етичну, патріотичну та інноваційну складову, що й має стати підґрунтям формування національної конкурентоспроможності економіки та майбутнього нації. Таким чином, формування системи цінностей українського народу має стати одним із першочергових завдань освіти та напрямом розвитку інноваційної політики України [9, с. 250 – 252].

Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV наці-

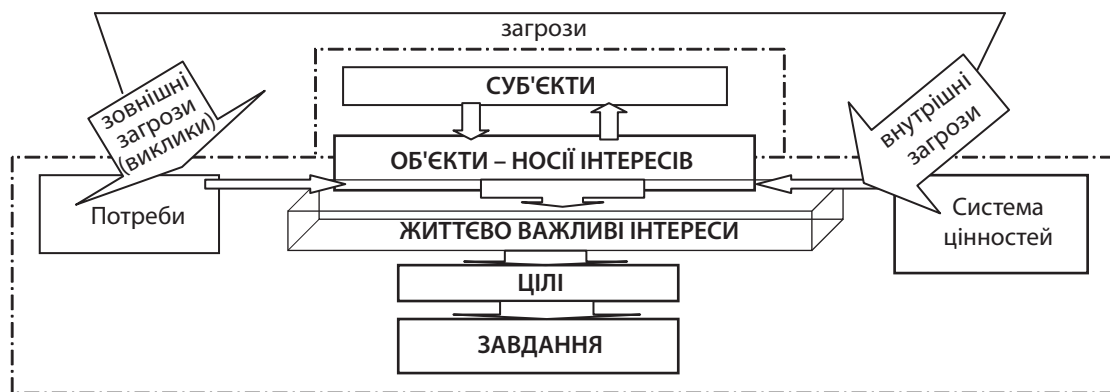

Рис. 1. Система формування та реалізації життєво важливих інтересів в контексті національної безпеки
розроблено автором)

ональна безпека визначена як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, які забезпечують сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам. Однак остання редакція Закону «Про основи національної безпеки України» від 18.04.2013 р. деталізує категорію «національна безпека» і подає її як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, відповідно до якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, попередження та нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти і науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондів ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільськогосподарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних і водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології та навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам» [4]. При цьому класифікація національних інтересів у життєво важливі, важливі та просто інтереси відображає їх співвідношення із застосуванням військової сили, тобто з використанням засобів їх забезпечення [6; 10], що, на думку автора статті, доцільно віднести до термінології воєнно-економічної безпеки.

Очевидно, що кожному об'єкту безпеки притаманні свої інтереси. Ми поділяємо точку зору стосовно того, що держава, суспільство і особистість можуть нормально функціонувати і розвиватися, якщо існує певна узгодженість, тобто баланс інтересів особистості, суспільства і держави. Однак у реальності існують антиподи та протиріччя. Це й формує головний внутрішній конфлікт України. Так, «на рівні мотивації – це конфлікт

між можливістю використання політичної та адміністративної ренти як основного джерела доходу, з одного боку, та інноваційним підприємництвом у конкурентному середовищі – з іншого. На управлінському рівні – це конфлікт між генеральним директором і неефективним власником-«прихвизатором». На рівні економіки – це протиріччя між сировинно експортноорієнтованою, але все одно імпортозалежною і високотехнологічною експортноорієнтованою економікою з високим внутрішнім споживанням, яке забезпечується переважно середнім класом. На політичному рівні – це конфлікт між громадянами, державним апаратом і всіма парламентськими політичними партіями, що виражають інтереси аристократії. На рівні суспільства – це конфлікт між сучасним станом суспільства та еталонним громадянським демократичним суспільством. На геополітичному рівні – це конфлікт між прискореною інтеграцією в будь-якому з напрямів за правилами, виробленими не в Україні, не вигідним для неї, і власним незалежним шляхом розвитку». І як результат – вирок: «Україна розвивається за власними законами, що не вписуються в уявлення ні правлячої «еліти», ні сусідніх геополітичних центрів» [11], що породжує безліч проблем і вимагає їх негайного вирішення.

У подібних ситуаціях, як правило, намагаються знайти точки «перетину» державних, громадських та особистих інтересів, механізми їх узгодження, які завжди є динамічними, що обумовлює тлумачення їх сутнісної характеристики з позиції певної системи та безперервного розвитку. Тому реалізацію інтересів особистості, суспільства і держави доцільно розглядати як систему корпоративного управління через основних її учасників і механізми їх взаємодії. Одним із таких механізмів взаємодії, або «механізмом гармонізації інтересів», на думку автора статті, є трансферт технологій, де соціум як потенційний носій інтелектуальної власності через реалізацію власних інтересів забезпечує сталий розвиток держави та суспільства, задовольняючи їхні інтереси і стає, одночасно, стрижнем моделі інноваційного саморозвитку (рис. 2).

Дана пропозиція обумовлена «глобалізацією, де все більше фактів свідчать про важливість прискореної інновації, без якої вже важко утримати лідерство, а також неможливо підтримувати динамічний баланс суспільства: традиційний або статичний баланс звичними методами вже не зберегти, а динамічний баланс вимагає невпинного розвитку. Якщо вести мову про слабозрозвинені країни, то вони мають шанс наздогнати країн-лідерів і забезпечити

Рис. 2. Трансфер технологій промисловості як механізм гармонізації національних інтересів з позиції часу та простору (розроблено автором)

свою технологічну першість, якщо будуть в змозі освоїти стратегічно правильну модель інноваційного саморозвитку – активне втручання в процес власної зміни, алгоритм «зміни змін», нелінійний, непередбачуваний, що не виражався в звичних показниках процесу» [1].

Автор статті приєднується до думки Ю. М. Капіци, який наголошує, що «для України, де продекларовано інноваційний, соціальний шлях розвитку економіки, трансфер технологій має особливе значення» [3].

Поряд з цим, дослідник Федоров І. Г. зазначає, що «трансфер технологій як економічна категорія передбачає сукупність відносин з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання інноваційних благ – інформації і знання. ... А ефективність здійснення інноваційного процесу визначається саме ефективністю його інструменту – трансферу технологій» [12].

Отже, трансфер технологій доцільно розглядати не лише як інструмент, а з позиції простору та часу, скоріше, як механізм гармонізації національних інтересів суспільства, держави та особистості, який сприяє підвищенню рівня економічної та національної безпеки. Якщо стан національної промисловості є індикатором соціальної стабільності та реалізації національних інтересів України, варто зауважити на те, що «реальний попит вітчизняних промислових підприємств на новітні технології складає лише 20 – 30% від загального обсягу технологій, створених українською науковою та науково-технічною сферою [13], що актуалізує питання створення української мережі трансферу технологій, з особливим акцентом на пошук зарубіжних партнерів для вітчизняних науковців».

Борис Санто наголошує на тому, що «насправді трансферу, як функціональної ланки, у процесі не існує, все робиться немов само собою, якщо система дійсно працює. Важливіше надати ... належну свободу дій і сприятливі умови, ніж наказувати – хто, кому, коли і що повинен передати у вигляді трансферу технологій. З погляду стратегічного послідовного поступального розвитку доцільніше покластися на інстинкт активних учасників процесу, на їх еластичність, надати їм надлишкові можливості й умови

для їх важко передбачуваної діяльності в інтересах нової технології, ніж надати спеціалізованим агентствам по трансферу, інститутам і установам жорсткий графік дій [1]. Тобто, ми дійшли висновку: якщо система результативно працює, немає необхідності акцентувати увагу на трансфері технологій, він відбувається сам по собі. А якщо система працює неефективно, то питання трансферу технологій стають надзвичайно актуальними.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в науково-технологічній сфері [4] виокремлено: 1) посилення державної підтримки розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки як основи створення високих технологій та забезпечення переходу економіки на інноваційну модель розвитку, 2) створення ефективної системи інноваційної діяльності в Україні; 3) поетапне збільшення обсягів бюджетних видатків на розвиток освіти і науки, створення умов для широкого залучення в науково-технічну сферу позабюджетних асигнувань, 4) створення економічних і суспільно-політичних умов для підвищення соціального статусу наукової та технічної інтелігенції; 5) забезпечення необхідних умов для реалізації прав інтелектуальної власності; 6) забезпечення належного рівня безпеки експлуатації промислових, сільськогосподарських і військових об'єктів, споруд та інженерних мереж.

Тому, враховуючи, що трансфер технологій (від фр. «*Transfert*»; або трансфер – від лат. «*Transferre*») є важливим засобом здійснення інноваційного процесу, інструментом комерціалізації технологій, а також «ахілесовою п'ятою» вітчизняної індустрії, на думку автора, доцільно деталізувати п. 2 основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в науково-технологічній сфері Закону України «Про основи національної безпеки України», включаючи в даний пункт Закону названий аспект в такій редакції «... жорстке регулювання процесу трансферу технологій шляхом активного сприяння передачі інноваційних технологій у вітчизняну промисловість та пріоритетного відбору під час здійснення імпорту та експорту», тому що в жодному з напрямів державної політики з питань національної безпеки це магістральне питання не включено.

Незаперечно важливим, на думку автора даної статті, є той факт, що «... по мірі підвищення складності суспільних відносин, традиційно домінуюча в державному управлінні *економічна функція* трансформується в *соціальну*, тобто економіка стає не просто соціально орієнтованою, а перш за все, соціально обумовленою. Іншими словами, не сама по собі економіка повинна забезпечувати соціальний розвиток, а позитивна динаміка соціальних відносин стає сьогодні підставою динамічного і, водночас, сталого розвитку економіки, а вже в порядку зворотного позитивного зв'язку – соціальної віддачі.

Відповідно до цього на перший план висувуються завдання узгодження соціальних інтересів різних груп і верств населення, захисту прав і законних інтересів громадян, забезпечення умов для їх самореалізації, активного життєустрою. У цьому полягає сенс держави, що визначається як соціальна. На сучасному рівні складності суспільних відносин вирішення подібних завдань стає особливо важливим у зв'язку з обвальним зростанням інноваційного різноманіття соціальних процесів, прискоренням темпів їх розвитку, невизначеністю в прогнозах не тільки віддаленого, але навіть найближчого майбутнього. У таких умовах зростає значення функції держави, що має на меті регулювання соціальних інноваційних процесів, їх напрямку у соціально-конструктивний вектор розвитку суспільства» [14].

З цього приводу В. М. Геєць, І. В. Бережна, Е. А. Михуринська відзначають, що «модель розвитку України повинна передбачати передусім соціалізацію і гуманізацію економічного розвитку, що забезпечить прогрес у сфері науки, техніки і технологій, захист національних інтересів, а також спільність особистих і колективних пріоритетів. Разом з тим учені вважають, що при формуванні параметричних характеристик економічної моделі розвитку необхідно враховувати особливості самоідентифікації регіонів, культурні цінності, суспільні інтереси і політичні цілі суспільства, наявні та потенційно доступні ресурси, що переважають, компоненти і тип взаємодії між різними рівнями соціально-економічної системи» [15; 16].

Зважаючи на той факт, що державними механізмами вдається регулювати не більше 50% відсотків суспільних відносин [17, с. 17], однією з найважливіших і найголовніших нереалізованих суспільних потреб стає духовна безпека [17, с. 30], що повинно більш чітко і конкретно визначити національні інтереси у цій сфері, ієрархію цілей і завдань щодо її забезпечення, а також розробити обґрунтовані пропозиції щодо реалізації єдиної державної політики в найближчій перспективі. При цьому «... недопустимо збочення духовно-мотиваційної сфери особистості, не може індивідуалістична і матеріальна вигода переважати над вищими духовними цінностями. В ідеалі необхідно прагнути до рівноваги всіх аспектів безпеки » [17, с. 14], де держава має розглядатися як інструмент, що забезпечує найкращі умови для розвитку громадян, суспільства і самої держави, а державні інтереси у сфері безпеки незмінно повинні знаходитися в гармонійному співвідношенні з інтересами людини. «Для більшої антикризової стійкості та динаміки економіки і всієї життєдіяльності народу важливо приступити до зміни світобачення та економічного мислення у кадрів, перш за все, чотирьох найважливіших інститутів суспільства: влади, науки, освіти, релігії» [18, с. 15].

Отже, місія сучасної держави визначається органічно взаємопов'язаними цілями забезпечення високої кон-

курентоспроможності та взаємовигідного партнерства країни в зовнішніх відносинах, створення умов для комплексного розвитку та ефективного функціонування національної спільноти, безпекою та підвищенням на цій основі рівня і якості життя громадян, що спрямовано на забезпечення стаєності країни в умовах збурюючих змін (загроз) як у зовнішніх, так і внутрішніх суспільних відносинах. У цьому контексті рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» [19] засвідчило, що загрозою економічній безпеці визнані: 1) залежність внутрішнього ринку від зовнішньоекономічної кон'юнктури; 2) недостатня ефективність роботи щодо його захисту від недобросовісної конкуренції з боку українських монополістів та імпортерів, а також 3) боротьби з контрабандою; 4) зайва залежність від імпорту енергоносіїв, невирішені проблеми диверсифікації джерел і маршрутів їх поставок, недостатнє використання власного енергетичного потенціалу.

Проте, реальність вимагає зосередження, перш за все, на інформаційній безпеці, що обумовлено транзитним розташуванням України, яке дозволяє створювати і використовувати в своїх національних інтересах міжнародні канали комунікації, а також інформаційним простором республіки, відкритістю для впливу зарубіжних радіо- і телекомунікаційних засобів, друкованих видань і глобальної комп'ютерної мережі – Інтернет. Неприпустимо високий рівень залежності країни від зарубіжного програмного забезпечення і засобів інформатизації та недосконалість законодавства в інформаційній сфері створює можливості для маніпулювання інформацією, негативного впливу на свідомість людей, культуру, моральні та духовні устої суспільства, що підвищує ймовірність виникнення інформаційної загрози (інформаційної війни). Отже, ЖВІ України в інформаційній сфері слід вважати: 1) забезпечення інформаційних потреб особистості, суспільства і держави в усіх сферах життєдіяльності; 2) забезпечення прав громадян на таємницю кореспонденції, телефонних та інших сповіщень; 3) ефективне використання національних інформаційних ресурсів, створення умов з підтримки збереження і систематичному їх поповненню (відтворенню); 4) захист відомостей, що складають, державну, службову, комерційну та іншу таємницю, що охороняється законодавством; 5) розвиток сучасних інформаційних технологій, національної індустрії засобів інформатизації і зв'язку, розширення участі країни в міжнародній кооперації виробників таких засобів і систем; 6) забезпечення безпеки інформаційних систем і мереж зв'язку; 7) участь країни в роботі міжнародних організацій, що визначають принципи і напрями співробітництва в інформаційній області.

Слід зазначити, що поряд з оцінкою рівня реалізації ЖВІ національну безпеку розглядають як єдину систему видів безпеки, кожна з яких є самостійною підсистемою зі своїми характерними особливостями, що перебувають у діалектичному взаємозв'язку, і тому пріоритети видів безпеки можуть змінюватися [6, с. 35]. Виходячи з цього, рекомендовано акцентувати увагу на духовній та інформаційній безпеці як першопричинах розвитку та необхідній умові стійкості соціально-економічної системи, з виходом на політичну та науково-технічну безпеку. Даний висновок корелюється з результатами досліджень Світового товариства вивчення майбутнього (США), який свідчить про лідерство США в перспективі, де вища освіта – найважливіший козир

США. У доповіді, підготовленій в 2006 р. лондонським Центром європейських реформ (*Centre for European Reform*), вказується, що Сполучені Штати інвестують у вищу освіту 2,6% ВВП; для порівняння – відповідні показники Європи і Японії складають, відповідно, 1,2 і 1,1% [20].

Таким чином, враховуючи результати досліджень окремих світових організацій з прогнозування майбутнього, а також критерій стійкості будь-якої держави – реалізацію життєво важливих інтересів (ЖВІ) особистості, підприємства, країни, в яку особистість входить, галузі, держави (національні інтереси) і союзу, в який воно входить, а головне – вищих еліт країни, на нашу думку, доцільно запропонувати розроблену блок-схему сталого розвитку інноваційної соціально орієнтованої держави (рис. 3) [21].

Домінування факторів неекономічного характеру в посткризовий період розвитку світової економіки [22] дозволило як перспективне джерело нововведень у промис-

ловості взяти освіту, що відповідає світовій і європейській моделі розвитку, потрійній спіралі Генрі Іцковіца [23] та основним тенденціям розвитку країн-лідерів. Крім того, на підтримку розвитку вітчизняної освіти, як одного з майбутніх джерел інновацій, доцільно згадати досвід реалізації інноваційної стратегії Сінгапуру [24]: «...є сенс залучати іноземних вчених і технологів, але при цьому абсолютно необхідно вирощувати і власні кадри. Інновації йдуть саме від людей, а не від продуктів або розробок. У науці слід намагатися знайти нові ідеї і доводити їх до технологічного рівня. У довгостроковому плані, насамперед, слід розраховувати на власні наукові та інженерні кадри. Необхідно запустити спеціальну програму для вундеркіндів, для найобдарованіших дітей, знайти засоби, залучити розвивати і вирощувати таланти».

При цьому автор статті наголошує на тому, що формування соціально орієнтованої держави залишиться нецивілізованим, доки не будуть відновлені у своїх вікових

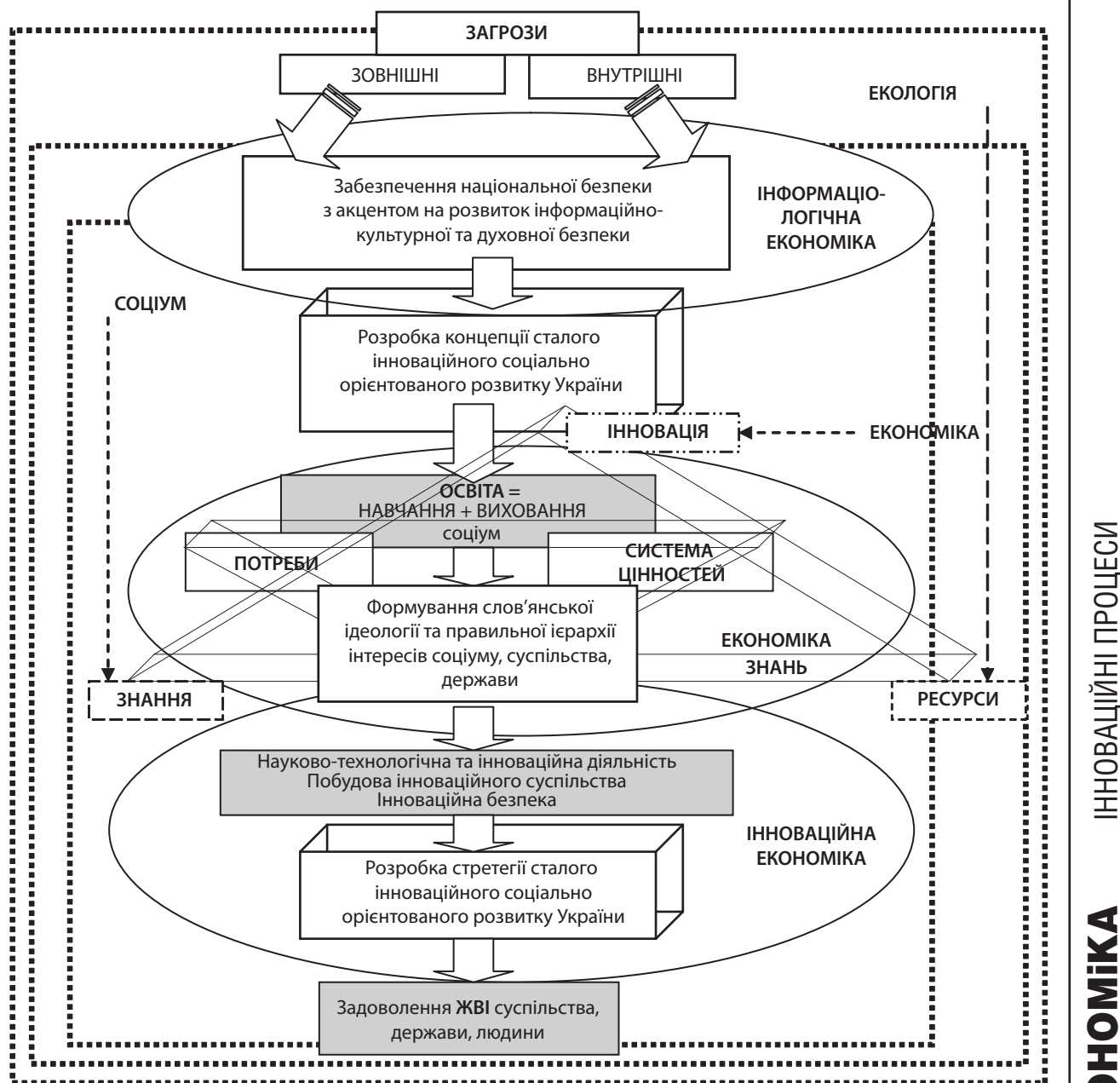

Рис. 3. Блок-схема сталого розвитку інноваційної соціально орієнтованої економіки України (розроблено автором)

правах «прості» норми моральності, що визначають мотивацію і соціальну поведінку людей. Поза духовності та моральності ні культура, ні цивілізація просто не існують.

ВИСНОВКИ

Розроблена блок-схема сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України, що ґрунтується на комплексному підході та аналізі основних проблем національної безпеки і розглядає інформаційну та духовну безпеку як першопричини, а трансферт технологій промисловості – як перспективний механізм гармонізації інтересів між соціумом, суспільством і державою, сприятиме сталому існуванню держави, добробуту та стабільності нації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Санто Б. Інноваційне саморозвиття / Борис Санто [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iee.org.ua/ru/publication/24/>
2. Соловйов В. П. Новые возможности и новые проблемы инновационного развития экономики: опыт самоинтервью / В. П. Соловйов // Инновации. – 2011. – № 09 (155), сентябрь. – С. 90 – 97.
3. Капица Ю. М. Международно-правовое регулирование в сфере трансфера технологий и национальные приоритеты: проблемы соотношения. / Ю. М. Капица. – 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступу : http://www.innocentr.com/lib/?action=view_section&id=173
4. Закон України «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030964.html
5. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації : матеріали «круглого столу» / За заг. ред. О. В. Литвиненка. – К. : НІСД, 2011. – 64 с.
6. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави : підручник / В. Г. Радецький [та ін.]. – К. : НУОНУ, 2009. – 596 с.
7. Пендюра М. М. Національна безпека України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій : дис. ... канд. юр. наук / М. М. Пендюра. – Київ, 2006. – 20 с.
8. Вовк О. Концепція національної безпеки України: теоретичний аспект / О. Вовк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 8. – С. 79.
9. Бондар-Підгурська О. В. Формування системи цінностей у студентів ВНЗ в період реалізації інноваційної моделі розвитку України / О. В. Бондар-Підгурська // Матеріали XXXIX Міжнародної науково-методичної конференції «Якість вищої освіти: чинники формування конкурентоспроможності випускників» (23 – 24 січня 2014 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2014. – Ч. 2. – С. 250 – 252.
10. Бодрук О. С. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти / О. С. Бодрук – К. : Нац. Ін-т проблем міжнарод. безпеки, 2001. – 300 с.
11. Стус В. Основной конфликт Украины / Владимир Стус [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://director.com.ua/uvpravlennie/osnovnoi-konflikt-ukrainy>
12. Федоров И. Г. Трансфер технологий на современном этапе развития мирового хозяйства : дисс. ... канд. экон. наук по специальности 08.00.14 «Мировая экономика» // И. Г. Федоров. – Москва, 2003. – 276 с.
13. Лысенко В. С. Предпосылки и методологические основы создания и развития на Украине сети трансфера технологий / В. С. Лысенко, С. А. Егоров // Математичні машини і системи. – 2008. – № 1. – С. 48.

14. Романов В. Л. Социально-инновационный вызов государственному управлению / В. Л. Романов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.narod.ru/Romanov333.htm>

15. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання / В. М. Геєць. – К. : Ін-т екон. та прогнозування, 2000. – 344 с.

16. Бережная И. В. Основы экономической доктрины развития социально-ориентированной экономики АР Крым / И. В. Бережная, Е. А. Михуринская // Экономика и управление. – 2010. – № 6. – С. 57 – 62.

17. Архиепископ Иоанн (Попов). Духовная безопасность России (актуальные теоретико-методологические и практические проблемы духовной безопасности) / Иоанн Архиепископ (Попов), А. А. Возьмитель, А. И. Хвилья-Олинтер. – Москва, 2005. – 109 с.

18. Никитенко П. Г. Формирование государственного антикризисного механизма хозяйствования в условиях мирового финансово-экономического кризиса / П. Г. Никитенко // Материалы четырнадцатой международной научно-практической конференции по инновационной деятельности. – Алушта, 2009. – С. 14 – 18.

19. О новой редакции «Стратегии национальной безопасности Украины» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.unian.net/news/508373-v-ukraine-novaya-strategiya-natsionalnoy-bezopasnosti.html>

20. Закария Ф. Как Америке пережить «взлет» других государств / Фарид Закария // Будущее американского великодержавия («Foreign Affairs», США) [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://strateger.net/The_Future_of_American_Power

21. Бондарь-Подгурская О. В. Особенности устойчивого развития экономики Украины в контексте национальной безопасности // Материалы V международного симпозиума «Трансфер технологий от науки к бизнесу» (Алушта, 15 – 20 сентября). – Симферополь : Крымский центр НАН Украины и МОН Украины, 2013. – С. 137 – 144.

22. Модели посткризисного развития: глобальная война или новый консенсус // Международное исследование, ноябрь 2009 – январь 2010 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.postcrisiswold.org>

23. Механик А. Развитие по спирали / А. Механик // Эксперт. – 2010. – № 49 (733) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://expert.ru/expert/2010/49/razvitie-po-spirali>

24. Фиговский О. Л. Нанотехнологии в России и за рубежом: догонять или уходить вперед? / О. Л. Фиговский [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://iee.org.ua/ru/publication/226/>

REFERENCES

Bondar-Pidhurska, O. V. "Formuvannia systemy tsinnosteiv u studentiv VNZ v period realizatsii innovatsiinoi modeli rozvytku Ukrainy" [The formation of values in university students during the implementation of an innovative model of development of Ukraine]. *Yakist vyshchoi osvity: chynnyky formuvannia konkurentospromozhnosti vypusknnykiv*. Poltava: PUET, 2014. 250-252.

Bodruk, O. S. *Struktury voiennoi bezpeky: natsionalnyi ta mizhnarodnyi aspekty* [Structures military security: national and international aspects]. Kyiv: Nats. Instytut problem mizhnarod. bezpeky, 2001.

Bereznaia, I. V., and Mikhurinskaia, E. A. "Osnovy ekonomicheskoy doktriny razvitiia sotsialno-orientirovannoy ekonomiki AR Krym" [Fundamentals of economic development doctrine socially-oriented economy of Crimea]. *Ekonomika i upravlenie*, no. 6 (2010): 57-62.

Bondar-Podgurskaia, O. V. "Osobennosti ustoychivogo razvitiia ekonomiki Ukrainy v kontekste natsionalnoy bezopasnosti" [Features of sustainable development of economy of Ukraine in the

context of national security]. *Transfer tekhnologiy ot nauki k biznesu*. Simferopol: Krymskiy tsentr NAN Ukrainy i MON Ukrainy. 137-144.

Fedorov, I. G. "Transfer tekhnologiy na sovremennom etape razvitiia mirovogo khoziaystva" [Technology Transfer at the present stage of development of the world economy]. *Dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.14*, 2003.

Figovskiy, O. L. "Nanotekhnologii v Rossii i za rubezhom: dogoniat ili ukhodit vpered?" [Nanotechnologies in Russia and abroad: to catch up or go forward?]. <http://iee.org.ua/ru/publication/226/>

Heiets, V. M. *Nestabilnist ta ekonomichne zrostannia* [Instability and Economic Growth]. Kyiv: In-t ekonomiky ta prohnouzuvannia, 2000.

Ioann Arkhiepiskop (Popov), Vozmitel, A. A., and Khvylia-Olinter, A. I. *Dukhovnaia bezopasnost Rossii (aktualnye teoretiko metodologicheskie i prakticheskie problemy dukhovnoy bezopasnosti)* [Spiritual security Russia (current theoretical, methodological and practical problems of spiritual safety)]. Moskva, 2005.

Kapitsa, Yu. M. "Mezhdunarodno-pravovoe regulirovanie v sfere transfera tekhnologiy i natsionalnye priority: problemy sootnosheniia" [International legal regulation in the field of technology transfer and national priorities: the problem of correlation]. http://www.innocentr.com/lib/?action=view_section&id=173

Lysenko, V. S., and Egorov, S. A. "Predposylki i metodologicheskie osnovy sozdaniia i razvitiia na Ukraine seti transfera tekhnologiy" [Background and methodological basis for the creation and development of Ukrainian Technology Transfer Network]. *Matematychni mashyny i systemy*, no. 1 (2008): 48-.

[Legal Act of Ukraine]. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030964.html

"Modeli postkrizisnogo razvitiia: globalnaia vojna ili novyy konsensus" [Post-crisis development model: a global war or a new consensus]. <http://www.postcrisiswold.org>.

Mekhanik, A. "Razvitie po spirali" [Development of a spiral]. <http://expert.ru/expert/2010/49/razvitie-po-spirali>

Nikitenko, P. G. "Formirovanie gosudarstvennogo antikrizisnogo mekhanizma khoziaystvovaniia v usloviakh mirovogo finansovo-ekonomicheskogo krizisa" [Formation of the state of crisis

management mechanism in the context of the global financial and economic crisis]. *14 mezhdunarodnaia nauchno-prakticheskaia konferentsiia po innovatsionnoy deiatelnosti*. Alushta, 2009. 14-18.

Natsionalna bezpeka Ukrainy: stratezhichni priorityety ta shliakhy ikh realizatsii: materialy «kruhloho stolu» [National Security of Ukraine: Strategic priorities and ways of implementation materials "round table"]. Kyiv: NISD, 2011.

"O novoy redaktsii «Strategii natsionalnoy bezopasnosti Ukrainy»" [A new edition of "National Security Strategy of Ukraine"]. <http://www.unian.net/news/508373-v-ukraine-novaya-strategiya-natsionalnoy-bezopasnosti.html>

Pendiura, M. M. "Natsionalna bezpeka Ukrainy v konteksti suchasnykh ievropeyskykh heopolitychnykh transformatsii" [Ukraine's national security in the context of modern European geopolitical transformations]. *Avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk*, 2006.

Romanov, V. L. "Sotsialno-innovatsionnyy vyzov gosudarstvennomu upravleniiu" [Social and governance Innovation Challenge]. <http://spkurdyumov.narod.ru/Romanov333.htm>

Radetskiy, V. H. *Osnovy strategii natsionalnoi bezpeky ta oborony derzhavy* [Fundamentals of national security strategy and defense]. Kyiv: NUONU, 2009.

Stus, V. "Osnovnoy konflikt Ukrainy" [The main conflict in Ukraine]. <http://director.com.ua/upravlenie/osnovnoi-konflikt-ukrainy>

Solovyov, V. P. "Novye vozmozhnosti i novye problemy innovatsionnogo razvitiia ekonomiki: opyt samointerviu" [New opportunities and new challenges for innovative economic development: experience samointervyu]. *Innovatsii*, no. 09 (155) (2011): 90-97.

Santo, B. "Innovatsionnoe samorazvitie" [Innovative self-development.]. <http://iee.org.ua/ru/publication/24/>

Vovk, O. "Kontseptsii natsionalnoi bezpeky Ukrainy: teoreticheskiy aspekt" [Concept of National Security of Ukraine: theoretical aspects]. *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenko*, no. 8 (2011): 79-.

Zakariia, F. "Kak Amerike perezhit «vzlet» drugih gosudarstv" [As America survive "off" of other states]. http://strateger.net/The_Future_of_American_Power